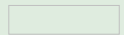

این متن از سایت دانشنامه حوزوی "ویکی فقه" اخذ شده است.
برای آشنایی و استفاده بیشتر به نشانی www.wikifeqh.ir مراجعه فرمایید.

امام مهدی علیه‌السلام

امام مهدی علیه‌السلام

[مسجد مقدس جمران](#)

نام	محمد بن الحسن
ولادت	۱۵ شعبان، ۲۵۵ ق یا ۲۵۶ ق.
زائگاه	سامرا
پدر	محمد بن حسن
مادر	نرجس خاتون
القاب	مهدی، بقیة الله ، قائم، صاحب الزمان
کنیه	ابو القاسم ، ایصالح
نقش	امام دوازدهم شیعیان
مدت امامت	ادامه دارد

[امامان شیعه](#)

امام علی، امام حسن مجتبی، امام حسین، امام سجاد، امام محمدباقر، امام جعفر صادق، امام موسی کاظم، امام رضا، امام جواد، امام هادی، امام حسن عسکری، امام مهدی

امام مهدی به دوازدهمین [امام معصوم شیعیان](#) اطلاق می‌شود. از آن بزرگوار به مناسبت در بلب‌های [خمس](#) و [حج](#) یاد شده است.

فهرست مندرجات

- ۱ - نام امام زمان
- ۲ - القاب
 - ۲.۱ - مهدی
 - ۲.۱.۱ - حدیثی از امام صادق
 - ۲.۱.۲ - حدیثی از امام باقر
 - ۲.۱.۳ - حدیثی دیگر
 - ۲.۱.۴ - روایتی از شیخ صدوق
 - ۳ - مشخصات دیگر امام زمان
 - ۴ - حکم زیارت امام زمان
 - ۵ - حکم دعاء انتظار فرج
 - ۶ - حکم قیام هنگام شنیدن لقب قائم
 - ۷ - رفتار و سیرت حضرت مهدی
 - ۷.۱ - سیرت دینی
 - ۷.۲ - سیرت خلقی
 - ۷.۳ - سیرت عملی
 - ۷.۴ - سیرت انقلابی
 - ۷.۵ - سیرت سیاسی
 - ۷.۶ - سیرت تربیتی
 - ۷.۷ - سیرت اجتماعی
 - ۷.۸ - سیرت مالی
 - ۷.۹ - سیرت اصلاحی
 - ۷.۱۰ - سیرت قضایی
 - ۸ - خصوصیات یاران حضرت قائم
 - ۸.۱ - خصایص روحی
 - ۸.۲ - ویژگی‌های جسمانی
 - ۸.۳ - تعداد یاران حضرت قائم
 - ۹ - خصوصیت جامعه موعود
 - ۹.۱ - سده زیستی کارگزاران حکومت
 - ۹.۲ - قطعیت با کارگزاران و ملاطفت با زیردستان
 - ۹.۳ - تأمین رفاه اقتصادی مردم
 - ۹.۴ - گسترش عدالت و مساوات
 - ۱۰ - عناوین مرتبط
 - ۱۱ - پانویس
 - ۱۲ - منبع

نام امام زمان

نام مبارک امام زمان عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف هم نام **پیامبر اکرم** و **کنیه** ایشان هم کنیه پیامبر (**ابو القاسم**) و ملقب به مهدی **آل محمد** صلی‌الله‌علیه‌آله‌وسلم می‌باشد. ولی از خطب قرار دادن ایشان با نام اصلی تا قبل از **ظهور** مبارکشان **نهی** شده است.

القاب

وجود مقس ایشان دارای **القاب** فراوان می‌باشد که اباصالح، قائم آل محمد، مهدی آل محمد، حجة الله، ولی الله، بقية الله، امام منتظر، صاحب الزمان و امام زمان از مشهورترین آنهاست. مهدی، لقب مشهور **امام زمان (علیه‌السلام)** است.

← مهدی

یکی از مشهورترین القاب **قائم آل محمد (ص)**، مهدی است. مهدی **اسم مفعول** و به معنای رهیافته است. **مهدویت** نیز از همین ریشه است. **مهدی (عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف)** مشهورترین نام آن حضرت نزد **شیعه** و **سنی** است. البته گاهی نیز در معنای فاعلی، به معنای هدایت‌کننده به کار می‌رود.

← حدیثی از امام صادق

محمد بن عجلان از امام صادق (علیه‌السلام) نقل کرده است: ... و قائم را از آن‌رو مهدی گفته‌اند که مردم را به آیینی که از دست داده‌اند، **هدایت** می‌کند....
[۱] العکبری یخدادی، ابی‌عبدالله محمد بن محمد بن النعمان (شیخ مفید)، الارشاد، ج ۲، ص ۳۸۳، ح ۲.
اما آنچه بیشتر در **روایت** آمده، همان معنای نخست است.

← حدیثی از امام باقر

امام باقر (علیه السلام) در این باره فرمود:

[۱] این بابویه، ابی جعفر محمد بن علی (شیخ صدوق)، علل الشرایع، ج ۱، ص ۱۶۱، ح ۳.

«فإنما سُمي المهدي لأنه يهدي لأمر خفي يستخرج التوراة و سائر كتب الله من غار بأطلكية»؛ «به درستی که مهدی نامیده شد به سبب این که به امر مخفی هدایت می‌شود. او تورات و سایر کتاب‌های الهی را از غاری در انطاکیه بیرون خواهد آورد».

[۲] نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغيبة، ص ۲۳۷، ح ۲۶.

← ← حدیثی دیگر

امام جعفر صادق (علیه السلام) نیز هنگامی که پرسیدند: «چرا مهدی، مهدی نامیده شده است؟»، فرمود: «لأنه يهدي الى كل امر خفي»؛ «به دلیل این که به تمام امور پنهان هدایت می‌شود».

[۳] طوسی، ابی جعفر محمد بن الحسن (شیخ طوسی)، کتاب الغيبة، ص ۴۷۱.

[۴] نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغيبة، ص ۲۳۷، ح ۲۶.

← ← روایتی از شیخ صدوق

«منا اثنا عشر مهدياً أولهم أمير المؤمنين علي بن أبي طالب و آخرهم التاسع من ولدي». لقب مهدی به آخرین امام اختصاص ندارد و بقیه امامان (علیهم السلام) نیز مهدی هستند:

[۵] این بابویه، ابی جعفر محمد بن علی (شیخ صدوق)، عیون اخبار الرضا (علیه السلام)، ج ۲، ص ۶۹، ح ۳۶.

ولی فقط از آخرین پیشوا به مهدی یاد شده است.

[۶] الصنعانی، المصنف، ج ۱۱، ح ۲۰۷۷۳.

[۷] سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۳۰، ح ۴۰۸۵.

[۸] سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۳۰، ح ۴۰۸۶.

[۹] سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۳۰، ح ۴۰۸۷.

[۱۰] سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۳۰، ح ۴۰۸۸.

[۱۱] سنن ابو داود، ج ۴، ص ۱۰۷، ح ۲۴۸۵.

مشخصات دیگر امام زمان

او دوازدهمین و آخرین جانشین رسول خدا صلی الله علیه و آله وسلم از سلسله امامان معصوم علیهم السلام و فرزند امام حسن عسکری علیه السلام می‌باشد که بعد از شهادت پدر بزگوار شدن، به دلایلی دارای دو غیبت صغری و غیبت کبری می‌باشد.

غیبت صغرای ایشان ۶۹ سال طول کشید و در این مدت به واسطه نواب اربعه با مردم در ارتباط بودند.

غیبت کبری از سال ۳۲۹ قمری شروع شده و تا امروز ادامه دارد و آن حضرت تا روزی که از سوی خداوند متعال این ظهور کسب نمایند، با شیوه‌های خاص و از پس پرده غیب به رفق و فقیه امور مردم و دستگیری از نیازمندان می‌پردازند.

در روایات معتبر شیعه برای ظهور آن وجود پر برکت در آخر الزمان، نشانه‌ها و علامت حتمی و غیر حتمی و شرائط خاص ذکر شده که هر کدام دارای حکمت مخصوص می‌باشند. همچنین در منابع معتبر شیعه و سنی - با اختلافاتی در شخصی و نوعی دانستن مهدی آخر الزمان - برای وقایع بعد از ظهور نیز مطالبی ذکر شده است.

فقهاء شیعه از تطبیق آن وجود مقدس با هر فردی به شدت منع کرده و دستور به تکذیب مدعیان دروغین مهدویت داده‌اند.

حکم زیارت امام زمان

زیارت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در هر زمان و هر جا به ویژه در سامرا و در سرداب مقدس و دعا برای تعجیل در ظهور آن حضرت مستحب است.

[۱۲] علمی، شهید اول، محمد بن مکی، الدروس الشرعية فی فقه الامامیه، ج ۲، ص ۱۶.

[۱۳] نجفی جواهری، مجمع‌الحسن، جواهر الکلام، ج ۲۰، ص ۱۰۰.

حکم دعا در انتظار فرج

انتظار فرج حضرت،

[۱۴] مجلسی، مجددبقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۲.

دعا کردن و صدقه دادن برای سلامتی آن گرامی و نیز دعا برای چیره شدن آن امام همام بر کافران، ملحدان و منافقان

[۱۵] سیوطی، منتهی الآمال، ج ۲، ص ۸۱۰.

استحب دارد.

همچنین به جا آوردن اعمال عبادی مانند نماز و حج برای ایشان استحب دارد.

حکم قیام هنگام شنیدن لقب قائم

برخاستن از جای خود هنگام بردن یا **شینین** نام‌های آن حضرت به ویژه **لقب مبارک** «قائم» و نهادن **دست** راست بر **سر** در این هنگام و خواندن دعای وارد، از **مستحبات** است. [۱۷] سیوطی، منتهی الآمال، ج ۲، ص ۸۱۱ - ۸۱۳.

رفتار و سیرت حضرت مهدی

چون **سیرت حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف** می‌تواند سرمشق و نمونه خوبی برای ما باشد، درباره هر یک از آن‌ها به اختصار توضیح می‌دهیم.

← سیرت دینی

حضرت مهدی در برابر **جلال** خداوند بسیار خاشع و **فروتن** است. هم چون عقب، بال خویش فرو می‌گشاید، سر به زیر می‌اندازد و از اوج **آسمان** فرو می‌آید. بدین‌سلیقه، **خدا** و عظمت خدا در وجودش متجلی بوده، و همه هستی او را در خود فرو برده است. [۱۸] المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۸۰.

← سیرت خلقی

حضرت مهدی صاحب **حشمت**، **سکینه** و **وقار** است، جامه‌هایی درشت‌نک و خشن می‌پوشد، نان جو می‌خورد و **علم** و **حلم** او از همه مردمان بیشتر است، هم نام **پیامبر صلوات‌الله‌علیه** است و خلق و خلق محمی دارد. در **جهان** با مشعل **فروزان هدایت**، سیر کرده و مانند **صالحان** زیست می‌کند. [۱۹] المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۸۱ - ۲۸۲.

[۲۰] عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۳۰۰.

[۲۱] عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۶۶.

← سیرت عملی

حضرت مهدی بخشنده است، به گونه‌ای که بی‌دریغ، **اموال** به این و آن می‌دهد. با عمل و کارگزاران و **مأموران دولت** خویش بسیار سخت گیر و با ناتوانان و **مستمندان**، بسیار دل‌رحم و **مهربان** است. در **رفتار**، چنان است که گویی با **دست** خود، کره و عسل به **دهان مسکینان** می‌گذارد.

[۲۲] عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۷۶ - ۲۷۷.

با آمدنش **کینه** از دل‌ها می‌رود و همه جا را **آسایش** و **امنیت** فرا می‌گیرد. و «می‌نهد **میزان عدل** را در بین مردم، پس احدی به احدی **ظلم** نکند».

[۲۳] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۲.

← سیرت انقلابی

حضرت مهدی **حق** هر حقداری را باز پس گرفته و به او می‌دهد، حتی اگر حق، زیر دندان **انسان** متجاوز و **غاصب** باشد از آن بیرون کشیده و به صاحب حق باز می‌گرداند.

[۲۴] عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۷۹.

در راه اجرای **حکم** خدا و استقرار **دین** خدا، به سخن کسی گوش نداده و **نکوهش** احدی را نمی‌شنود.

[۲۵] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۴.

← سیرت سیاسی

به‌هنگام **حکومت** مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف، حکومت **جباران** و **مستکبران** و نفوذ سیاسی منافقان و خائنان نابود شده، **شهر مکه**، **قیبه** مسلمین و مرکز حرکت انقلابی حضرت مهدی می‌شود. نخستین افراد با **قیام** او در مکه گرد هم آمده، به‌اومی‌پیوندند.

[۲۶] عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۵۲.

← سیرت تربیتی

در آن روزگار، **قیرت** عقلی توده‌ها تمرکز یافته و مهدی به **تأیید** الهی، مردمان را به **کمال** می‌رساند و در همگان فرزاندگی پدید می‌آورد.

[۲۷] کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، ج ۱، کتاب العقل، ص ۲۵، ج ۲۱.

چون مهدی قیام کند زمینی نمی‌ماند، مگر این که در آنجا گل‌بانگ محمی: **أشهدُ أن لا إله إلا الله و أشهدُ أن محمداً رسولُ الله**، بلند می‌شود.

[۲۸] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۰.

← سیرت اجتماعی

عدالت مهدی چنان است که در حکومت او بر هیچ کس و هیچ چیز، هیچ گونه ستمی روا داشته نمی‌شود. نخستین نشانه عدل او سخنان سخنگویان حکومت اوست که در مکه فریاد می‌زنند: «هر کس نماز فریضه خویش را در کنار **حجر الاسود** و محل **طواف** خوانده است و اکنون می‌خواهد نماز **نافه** بخواند، به کناری رود، تا حق کسی پایمال نگردد و هر کس می‌خواهد نماز فریضه بخواند بیاید و بخواند.»

[۲۹] کلینی، **محمد بن یعقوب، اصول کافی**، ج ۴، ص ۴۲۷.

هیچ جای **زمین** باقی نمی‌ماند، مگر آن‌که از **برکت** عدل و **احسان** او فیض می‌برد و **زنده** می‌شود، حتی جانوران و گیاهان نیز از این **برکت** و عدالت بهره‌مند می‌شوند. و «عدالت او درون خانه‌ها خواهد رفت مانند این که سرما و گرما داخل آن می‌شود.»

[۳۰] **مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار**، ج ۵۲، ص ۳۶۲.

← سیرت مالی

همه اموال **جهان** در نزد مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف گرد می‌آید، آن چه در **دل زمین** است و آن چه بر روی زمین است. آن‌گاه مهدی به مردم می‌گوید: «بیایید! و این **اموال** را بگیرید! این‌ها همان چیزهایی است که برای به دست آوردن آن‌ها، قطع رجم کردید و خویشان خود را رنجاندید، خون‌های به ناحق ریختید و مرتکب **گناهان** شدید. بیایید و بگیرید! سپس دست **عطا** می‌گشاید، چنان‌که تا آن روز، کسی آن‌چنان بخشی در اموال نکرده باشد.»

[۳۱] **مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار**، ج ۵۱، ص ۲۹.

← سیرت اصلاحی

حضرت مهدی فریادرسی است که از جانب **خداوند** آمده تا به فریاد مردم برسد. در روزگار او، همگان در **رفاه** و آسایش به نعمتی بی‌مانند دست می‌یابند، حتی چهارپایان نیز فراوان شده و با دیگر جانوران با خوشی و آسودگی زندگی می‌کنند، گیاهان بسیار می‌رویند و **آب** نهرها فراوان شده و گنج‌ها، دغینه‌ها و دیگر **معادن** زمین **استخراج** می‌شود. **آتش فتنه‌ها** و آشوب‌ها خاموش شده و **جنگ** و **شیخون** و غارتگری از میان می‌رود. در جهن ویرانه‌های باقی نمی‌ماند، مگر آن که مهدی آن‌جا را آباد می‌سازد.

[۳۲] عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، **المهدی الموعود**، ج ۱، ص ۲۶۴.

[۳۳] عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، **المهدی الموعود**، ج ۱، ص ۲۷۵.

[۳۴] عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، **المهدی الموعود**، ج ۱، ص ۲۷۷.

[۳۵] عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، **المهدی الموعود**، ج ۱، ص ۲۸۷ - ۲۸۸.

[۳۶] عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، **المهدی الموعود**، ج ۱، ص ۳۱۱.

[۳۷] عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، **المهدی الموعود**، ج ۲، ص ۱۱.

← سیرت قضایی

در حکومت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف **احکام** و قضاوت‌ها کاملاً عادلانه بوده و سرسوزنی **ظلم** و **بیداد** به کسی نشده و هیچ **رنج** و محنتی بر دلی نمی‌نشیند. حضرت مهدی بر طبق احکام **خالص** دینی (بدون توجه به آرا و افکار دیگران) **حکم** و حکومت می‌کند، میزان **عدل** را در میان مردم می‌نهد و بدین‌گونه، هیچ کس نمی‌تواند به دیگری **ستم** کند.

[۳۸] عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، **المهدی الموعود**، ج ۱، ص ۲۸۰ - ۲۸۴.

شیخ مفید می‌گوید: چون قائم **آل محمد** قیام کند، مانند **حضرت داود** علیه‌السلام بر حسب **باطن**، بی‌هیچ نیازی به **شاهد**، حکم و **قضاوت** می‌کند، خداوند حکم را به او **الهام** کرده و او بر طبق الهام الهی حکم می‌راند. حضرت مهدی نقشه‌های پنهان هر گروه را می‌داند و به آن‌ها می‌گوید: مهدی **دوست** و **دشمن** خود را با **نگاه** می‌شناسد.

[۳۹] **العکبری بغدادی، ابی‌عبدالله محمد بن محمد بن النعمان (شیخ مفید)**، **الارشاد**، ج ۲، ص ۳۳۱.

[۴۰] **العکبری بغدادی، ابی‌عبدالله محمد بن محمد بن النعمان (شیخ مفید)**، **الارشاد**، ج ۲، ص ۳۸۴.

[۴۱] **العکبری بغدادی، ابی‌عبدالله محمد بن محمد بن النعمان (شیخ مفید)**، **الارشاد**، ج ۲، ص ۳۸۶.

خصوصیت باران حضرت قائم

در **روایت**، ویژگی‌های زیادی برای باران آن حضرت شمرده شده که برخی مربوط به ویژگی‌ها و صفات ظاهری و جسمانی است و برخی دیگر مربوط به خصایل اخلاقی و روحی.

← خصایص روحی

(۱) شاید بتوان گفت: که مهم‌ترین ویژگی باران **امام علیه‌السلام** این است که آن‌ها **مصدق** کامل «اولیاء الله» (دوستان خدا) هستند. در **قرآن کریم** می‌فرماید: «أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَ لَا هُمْ يَحْزَنُونَ»؛

[۴۲] **یونس/سوره ۱۰**، آیه ۶۲.

آگاه باشید که بر دوستان خدا بیمی نیست و غمگین نمی‌شوند» این که کسی از هیچ چیز ترسی به دل راه ندهد و اندوهگین نشود تنها زمانی امکان‌پذیر است که جز خدا نبیند و جز به او نیندیشد. این اوج کمال آدمی و بالاترین مرتبه‌ای است که یک **انسان** می‌تواند بدان دست یابد.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «خوشا به حال شیعیان، قائم که در زمان غیبتش منتظر ظهور او و فرمان بردارش هستند، آنان اولیای خدا هستند، همان‌ها که نه ترس آن‌ها را فرا می‌گیرد و نه اندوهگین می‌شوند.»

[۴۳] ابن بابویه، ابی‌جعفر محمد بن علی (شیخ صدوق)، کمال الدین و تمام النعمه، ج ۱، ص ۳۵۷.

۲) یاران قائم همچنان که در بالاترین درجه تقوا و پرهیزکاری قرار دارند، از نظر کمال علمی نیز در بالاترین درجه قرار گرفته و از جام حکمت الهی و معرفت دینی، چنان‌که باید، سیراب شده‌اند. حضرت علی علیه السلام در این باره می‌فرماید: «...پس گروهی در آن فتنه‌ها صیقلی می‌شوند، مانند صیقل دادن آهنگر شمشیر را، دیده‌های آن‌ها به نور قرآن جلا داده و تفسیر در گوش‌هایشان جا گرفته‌شود. در شب، جام حکمت را به آن‌ها بنوشانند بعد از این که در بامداد هم نوشیده باشند.»

[۴۴] ابن ابی‌الحدید، شرح نهج البلاغه، خطبه ۱۵، ج ۹، ص ۱۲۶.

خلاصه این‌که یاران قائم در چنان مرتبه‌ای از زهد و تقوا و علم و معرفت قرار دارند که همه کائنات در برابر آن‌ها سر تسلیم فرود می‌آورند و زمین و آسمان به وجود آن‌ها افتخار می‌کند. امام باقر علیه السلام می‌فرماید: «گویی که یاران قائم را می‌بینم که شرق و غرب (جهان را) در نور دیده‌اند. همه چیز در برابر آن‌ها سر تسلیم فرود می‌آورد حتی درنگان زمین و آسمان به دنبال خشنود ساختن آن‌ها هستند. قطعه‌ای از زمین به قطعه دیگر می‌بافت کرده و می‌گوید: امروز مردی از یاران قائم از من گذر کرده است.»

[۴۵] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۷.

← ویژگی‌های جسمانی

یاران مهدی علیه السلام از نظر صفت جسمی و نیروی بدنی سرآمد روزگار بوده و کسی را یارای مقابله با آن‌ها نیست. امام صادق علیه السلام در وصف توان بدنی یاران قائم می‌فرماید: «لوط علیه السلام که می‌فرمود: «ای کاش در برابر شما قدرتی می‌داشتم یا می‌توانستم به تکیه‌گاهی استوار پناه ببرم.»

[۴۶] هود/سوره ۱۱، آیه ۸۰.

«در آرزوی نیرو و توان قائم عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف و به یاد قدرت و استواری یاران او بود، زیرا به هر کدام از آن‌ها قدرت چهل مرد داده شده و قلب آن‌ها محکمتر از پاره‌های آهن است. اگر به کوه‌هایی از آهن برخورد کنند آن‌ها را از جا بر می‌کنند و شمشیرهای آنان از حرکت باز نمی‌ایستد، مگر زمانی که خداوند (عزوجل)، خشنود شود.»

[۴۷] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۷.

← تعداد یاران حضرت قائم

قول مشهور این است که تعداد یاران امام عصر ۳۱۳ نفر هستند که در روایت‌های متعددی به آن اشاره شده است. در روایتی «مفضل بن عمر» از امام صادق علیه السلام چنین نقل کرده است: «مثل این است که قائم علیه السلام را بر منبر مسجد کوفه می‌بینیم، در حالی که ۳۱۳ مرد، به عدد اهل بئر گرد او را گرفته‌اند. آن‌ها مردان جنگاور و حکمان خدا در زمین او و بر خلق اویند.»

[۴۸] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۶، ج ۴۲.

با توجه به روایت دیگر به این نتیجه می‌رسیم که یاران آن حضرت منحصر به تعداد یاد شده نبوده و این تعداد کسانی هستند که از آغاز حرکت حضرت مهدی ایشان را همراهی می‌کنند، اما به تدریج بر این تعداد افزوده می‌شود. البته ناگفته نماند که این ۳۱۳ نفر به دلیل خصایل برجسته‌ای که دارند نقش فرماندهی و رهبری را در لشکر آن حضرت به عهده دارند.

[۴۹] خلیل منتظر قائم، موعود، ش ۹، ص ۳۴.

در روایتی ابوبصیر از امام صادق علیه السلام چنین نقل کرده است: «قائم از مکه خارج نمی‌شود، مگر زمانی که تعداد کسانی که به گرد او جمع آمده‌اند، تکمیل شود. پرسیدم: این تعداد چند نفر است؟ آن حضرت فرمود: دو هزار نفر، جبرئیل در سمت راست او و میکائیل در سمت چپ او حرکت می‌کند و ...»

[۵۰] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۶۷ - ۳۶۸، ج ۱۵۲.

خصوصیت جامعه موعود

حکومت جهانی موعود را از دو منظر می‌توان مطالعه کرد:

۱) به عنوان آرمانی دور دست که باید در انتظار تحقق آن باشیم، که در آن صورت، هیچ تأثیری در واقعیت‌های موجود جامعه ندارد.
۲) به عنوان الگویی واقعی برای سامان‌بخشی به وضع موجود و هدف معینی که توان جهت بخشی به حرکت‌های اجتماعی ما را دارد، اگر چه تحقق کامل آن در زمان حضرت بقیه‌الله صورت می‌گیرد.

البته ما نباید همه مشخصه‌های بیان شده در مورد حکومت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف را فقط ترسیم کننده وضعیت آینده جهان بدانیم، بلکه باید این فرهنگ را در تمام عرصه‌های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی، جامعه خود پیاده کنیم و این نوعی الگوپذیری از قیام عدالت‌گستر است. برای دست یابی به این مهم به برخی ویژگی‌هایی که در روایت برای حکومت جهانی امام غایب شمرده شده است، اشاره می‌کنیم.

← سلاسه زیستی کارگزاران حکومت

عنایت به بعضی از روایات، تصویر بسیار روشنی از شیوه زندگی حکمران سراسر عالم به ما می‌دهد. امام صادق (علیه السلام) فرمود: «به چه ملاک درباره خروج قائم تعجیل می‌طلبید؟ به خدا سوگند، او جامه درشت می‌پوشد و خوراک خشک و ناگوار می‌خورد.»

[۵۱] مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۴.

اصولاً پذیرفتن مسئولیت حکومت مردم تعهد مضاعفی را بر عهده پذیرنده این مسئولیت می‌آورد و او را ناچار می‌سازد که زنگانی خویش را باضعیف‌ترین طبقات اجتماع هماهنگ سازد تا درد آن‌ها را با تمام وجود احساس کرده و همت خویش را صرف بهبود آن‌ها کند. روایت زیر، رسالت سنگین پیشوایان و کارگزاران جامعه عدل اسلامی را به خوبی بیان می‌کند:

«روزی یکی از یاران **امیر المؤمنین علیه السلام** عرض کرد: ای **امیر مؤمنان!** چرا باید تو در این پوشاک زبر تن **آزار** باشی و خوراک ساده میل کنی؟ فرمود: خدا بر پیشوایان دانگر و **واجب** فرموده خود را با مردم ناتوان برابر نهند تا مستمندی، تنگدست را به هیجان نیورد و به **طغیان** وا ندارد.» [۵۲] **این ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۱۱، ص ۳۲.**

← قاطعیت با کارگزاران و ملاطفت با زیردستان

یکی از ویژگی‌های مهم دولت جهانی امام مهدی سخت‌گیری و **قاطعیت** درباره کارگزاران، مجریان امور و برخورد شدید با متخلفان است. در **روایت** زیر درباره قاطعیت و سازش ناپذیری **حضرت ولی عصر** در مقابل کارگزاران و ملاطفت و مهربانی آن حضرت با بیچارگان و مستمندان چنین آمده است: «**امام مهدی علیه السلام** بخشنده است، او درباره عمل، کارگزاران و مأموران دولت‌نخویش بسیار سختگیر است و با ناتوانان و مستمندان بسیار دل‌رحم و مهربان.»

← تأمین رفاه اقتصادی مردم

در زمان حکومت امام مهدی، **رفاه اقتصادی** و **آسایش** معیشتی بر تمام بخش‌ها و زوایای زندگی بشر پرتو می‌افکند و انسان‌ها آسوده خاطر از **مشکلات** روزمره می‌توانند به سازندگی معنوی خود بپردازند. **امام علی علیه السلام** در این باره می‌فرماید: «بدانید اگر شما از طلوغ‌کننده شرق امام مهدی پیروی کنید، شما را به **آیین** پیامبر در آورد ... تا از رنج طلب و ظلم (در راه دست یابی به امور زندگی) آسوده شوید و بار سنگین (زندگی) را از شانه‌هایتان بر زمین نهید.» [۵۳] **مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۱.**

← گسترش عدالت و مساوات

عدالت مهدی آن‌چنان فراگیر و گسترده است که حتی به درون خانه‌ها نیز نفوذ کرده و روابط خصوصی افراد **خانواده** را تحت تأثیر قرار می‌دهد، کاری که از عهده هیچ نظام حقوقی بر نمی‌آید. **امام صادق علیه السلام** می‌فرماید: «به [۳۱] سوگند مهدی عدالتش را تا آخرین زوایای خانه‌های مردم وارد می‌کند، همچنان‌که سرما و گرما وارد **خانه** ما می‌شود.» [۵۴] **مجلسی، محمد بن یعقوب، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۶۲.**

در روایت دیگر از **امام باقر علیه السلام** درباره شمول **عدالت صاحب الزمان** آمده است: «**امام** قائم (اموال را) برابر **تقسیم** می‌کند و میان مردم نیکوکار و بدکار به **عدالت** رفتار می‌نماید.» [۵۵] **مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۹.**

غلوین مرتبط

امام علی علیه السلام • امام حسن علیه السلام • امام حسین علیه السلام • امام سجاد علیه السلام • امام محمد باقر علیه السلام • امام صادق علیه السلام • امام کاظم علیه السلام • امام رضا علیه السلام • امام جواد علیه السلام • امام هادی علیه السلام • امام حسن عسکری علیه السلام

پانویس

۱. ↑ **العکبری بغدادی، ابی عبدالله محمد بن محمد بن نعمان (شیخ مفید)، الارشاد، ج ۲، ص ۳۸۳، ح ۲.**
۲. ↑ **ابن بابویه، ابی جعفر محمد بن علی (شیخ صدوق)، علل الشرایع، ج ۱، ص ۱۶۱، ح ۳.**
۳. ↑ **نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغیبة، ص ۲۳۷، ح ۲۶.**
۴. ↑ **طوسی، ابی جعفر محمد بن الحسن (شیخ طوسی)، کتب الغیبة، ص ۴۷۱.**
۵. ↑ **نعمانی، محمد بن ابراهیم، الغیبة، ص ۲۳۷، ح ۲۶.**
۶. ↑ **ابن بابویه، ابی جعفر محمد بن علی (شیخ صدوق)، عیون اخبار الرضا (علیه السلام)، ج ۲، ص ۶۹، ح ۳۶.**
۷. ↑ **الصنعانی، المصنف، ج ۱۱، ص ۲۰۷۷۳.**
۸. ↑ **سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۳۰، ح ۴۰۸۵.**
۹. ↑ **سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۳۰، ح ۴۰۸۶.**
۱۰. ↑ **سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۳۰، ح ۴۰۸۷.**
۱۱. ↑ **سنن ابن ماجه، ج ۲، ص ۳۰، ح ۴۰۸۸.**
۱۲. ↑ **سنن ابو داود، ج ۴، ص ۱۰۷، ح ۲۴۸۵.**
۱۳. ↑ **عاملی، شهید اول، محمد بن مکی، الدروس الشرعیة فی فقه الإمامیة، ج ۲، ص ۱۶.**
۱۴. ↑ **نجفی جوهری، محمدحسین، جواهر الکلام، ج ۲۰، ص ۱۰۰.**
۱۵. ↑ **مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۱۲۲.**
۱۶. ↑ **سیوطی، منتهی الآمال، ج ۲، ص ۸۱۰.**
۱۷. ↑ **سیوطی، منتهی الآمال، ج ۲، ص ۸۱۱ - ۸۱۳.**
۱۸. ↑ **المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۸۰.**
۱۹. ↑ **المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۸۱ - ۲۸۲.**
۲۰. ↑ **عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۳۰۰.**

۲۱. ↑ عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۶۶-۲۷۷.
۲۲. ↑ عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۷۶-۲۷۷.
۲۳. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۲.
۲۴. ↑ عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۷۹.
۲۵. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۴.
۲۶. ↑ عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۵۲.
۲۷. ↑ کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، ج ۱، کتاب العقل، ص ۲۵، ج ۲۱.
۲۸. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۴۰.
۲۹. ↑ کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، ج ۴، ص ۴۲۷.
۳۰. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۶۲.
۳۱. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۹.
۳۲. ↑ عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۶۴.
۳۳. ↑ عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۷۵.
۳۴. ↑ عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۷۷.
۳۵. ↑ عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۸۷-۲۸۸.
۳۶. ↑ عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۳۱۱.
۳۷. ↑ عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۲، ص ۱۱.
۳۸. ↑ عکسری، نجم‌الدین جعفر بن محمد، المهدی الموعود، ج ۱، ص ۲۸۰-۲۸۴.
۳۹. ↑ العکبری بغدادی، ابی‌عبدالله محمد بن محمد بن نعمان (شیخ مفید)، الارشاد، ج ۲، ص ۳۳۱.
۴۰. ↑ العکبری بغدادی، ابی‌عبدالله محمد بن محمد بن نعمان (شیخ مفید)، الارشاد، ج ۲، ص ۳۸۴.
۴۱. ↑ العکبری بغدادی، ابی‌عبدالله محمد بن محمد بن نعمان (شیخ مفید)، الارشاد، ج ۲، ص ۳۸۶.
۴۲. ↑ یونس/سور ۱۰هـ، آیه ۶۲.
۴۳. ↑ ابن بابویه، ابی‌جعفر محمد بن علی (شیخ صدوق)، کمال‌الدین و تمام‌النعمة، ج ۱، ص ۳۵۷.
۴۴. ↑ ابن ابی‌الحدید، شرح نهج البلاغه، خطبه ۱۵۰، ج ۹، ص ۱۲۶.
۴۵. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۷.
۴۶. ↑ هود/سور ۱۱هـ، آیه ۸۰.
۴۷. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۷.
۴۸. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۲۶، ج ۴۲.
۴۹. ↑ خلیل منتظر قائم، موعود، ش ۹، ص ۳۴.
۵۰. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۶۷-۳۶۸، ج ۱۵۲.
۵۱. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۵۴.
۵۲. ↑ ابن ابی‌الحدید، شرح نهج البلاغه، ج ۱۱، ص ۳۲.
۵۳. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۱۱۱.
۵۴. ↑ مجلسی، محمد بن یعقوب، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۳۶۲.
۵۵. ↑ مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۲۹.

منبع

فرهنگ‌نامه مهدویت، سلیمان، خدام‌اد، ص ۴۳۰، برگرفته از مقاله «مهدی».

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام، ج ۱، ص ۶۸۳.

سایت دانش‌نامه موضوعی قرآن.

رده‌های این صفحه: [امام زمان](#) | [انتظار](#) | [تاریخ معصومان](#) | [سیره امام زمان](#) | [فرزندان امام عسکری](#) | [مهدویت](#) | [یاران امام زمان](#)